

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA BORARO (P3)

PUDUNGWANA 2013

MATSHWAO: 100

NAKO: dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 6.

DITAELO HO MOHLAHLOBUWA

1. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO tse THARO, e leng:

KAROLO YA A: Moqoqo	(50)
KAROLO YA B: Ditema tsa kgokahano tse telele	(30)
KAROLO YA C: Ditema tsa kgokahano tse kgutshwane	(20)
2. Bala ditaelo TSOHLE ka hloko.
3. Araba potso E LE NNGWE karolong e nngwe le e nngwe.
4. Qala karolo E NNGWE le E NNGWE leqepheng le LETJHA.
5. Etsa moralo wa tema eo o e ngolang (ka ho iketsetsa mmapa wa monahano kapa daekramo/tjhate e bontshang tatelano ya mehopolo kapa ho etsa feela lenane la dintlha tseo o tlang ho ngola ka tsona). Ha o qeta lekola botjha tema ya hao ka ho e bala hape, ho e nahanisisa, ho hlaola diphoso le ho nehelana ka tema e phethetsweng hantle. Moralo o etswe ditemeng tsohle. O tla abelwa matshwao bakeng sa ho ela mehato ena hloko.
6. Meralo e totobatswe hantle hore ke meralo, pele ho hlahiswa tema eo o e ngolang.
7. O eletswa ho sebedisa nako ka mokgwa ona:

Metsotso e 80 ho araba KAROLO YA A
Metsotso e 40 ho araba KAROLO YA B
Metsotso e 30 ho araba KAROLO YA C.
8. Nomora dikarabo tsa hao jwalo feela ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.
9. Ngola sehlooho se loketseng tema eo o ikgethelang yona.

ELA HLOKO: Sehlooho se se ke sa balellwa e le karolo ya palo ya mantswe.
10. Ngola ka mongolo o makgethe o balehang.

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1**

Kgetha sehlooho SE LE SENG, mme o ngole moqoqo wa bolelele ba mantswe a 400 ho isa ho a 450. Hopola ho etsa moralo, mme o be o boele o lekole moqoqo wa hao botjha ho hlaola diphoso.

- 1.1 Dipapadi ke boithabiso, boikgathollo le ho theha dikamano le merabe e meng. Ngola moqoqo ka sehlooho sena:

Papadi e nkgahlileng eo nkileng ka e boha.

[50]

- 1.2 Matsatsing a kajeno matsholo a boipelaetso ka ho nyollelwa moputso a atile. Na o dumellana kapa o hanana le mokgwa ona wa ho rarolla qaka ya moputso? Ngola moqoqo moo o hlahisang ntlhakemo ya hao. Kgetha lehlakore le le leng, ebe o ngola moqoqo ka sehlooho sena:

Ho kena matsholong a boipelaetso ke mokgwa o nepahetseng wa ho tseka nyollelo ya moputso.

KAPA

Ho kena matsholong a boipelaetso ha se mokgwa o nepahetseng wa ho tseka nyollelo ya moputso.

[50]

- 1.3 Tjhobediso e ne e atile haholo setjhabeng sa Basotho e le tsela ya ho nyala, mme le kajeno e ntse e etsahala dibakeng tse itseng. Ngola moqoqo oo ho wona o hlahisang maikutlo a dumellanang le a hanyetsanang le tsela ena ya ho nyala. Sehlooho sa moqoqo e be:

Tjhobediso ke tsela e amohelihileng ya ho nyala, ka lehlakoreng le leng ha e a amohela.

[50]

- 1.4 Mekgwa le ditlwaelo tsa bophelo tsa batjha ba kajeno di fetohile haholo. Ngola moqoqo oo ho wona o pepesang dintlha ka sehlooho sena:

Mekgwa le ditlwaelo tsa bophelo boo batjha ba bo phelang matsatsing a kajeno.

[50]

- 1.5 Matsatsing ana a kajeno dipolayano, dipeto le bobodu e se e le dijo tsa letsatsi le tjhabang le le dikelang. Ngola moqoqo oo ho wona o tebisang maikutlo ka sehlooho sena:

Ha nka ba mokomishenara wa sepolesa.

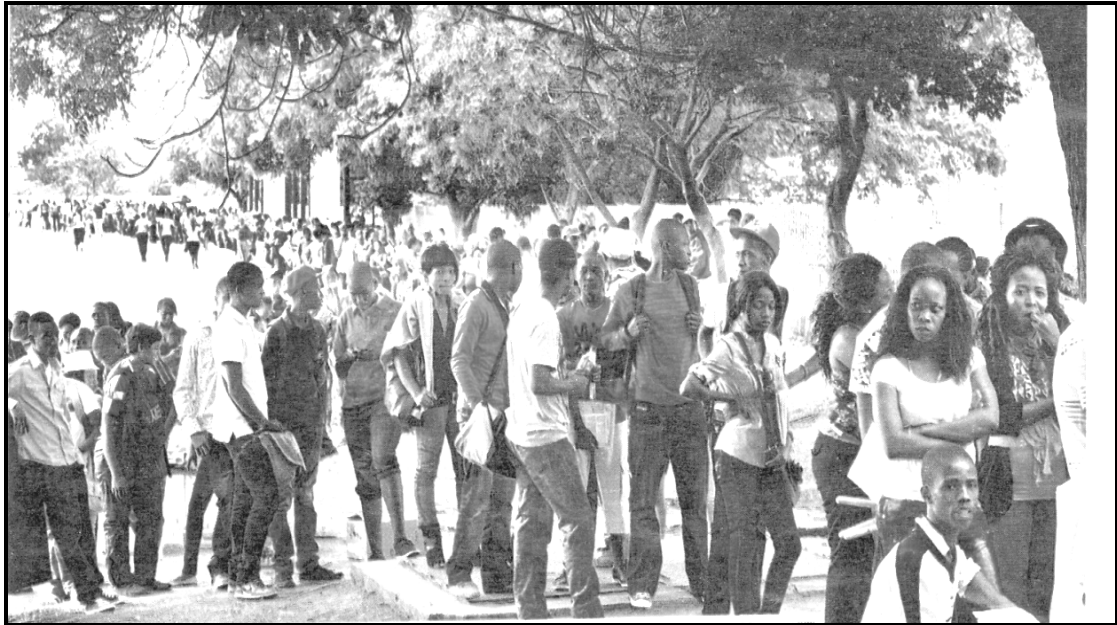
[50]

- 1.6 O badile buka, mme ho na le thuto ya bohlokwa eo o ithutileng yona bukeng eo. Ngola moqoqo oo ho wona o phetang ka thuto eo. Sehlooho sa moqoqo wa hao e be:

Thuto ya bohlokwa eo nke keng ka e lebala ka buka eo nkileng ka e bala.

[50]

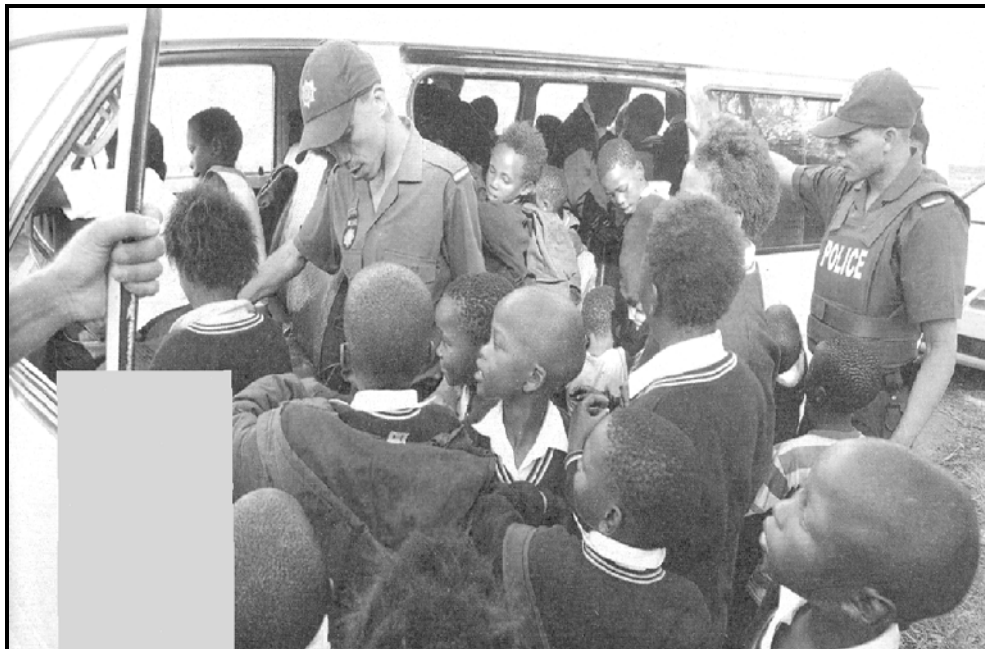
- 1.7 Boha setshwantsho sena se ka tlase, e be o ngola moqoqo o itshetlehileng mohopolong wa sehlooho o qholotswang/hlahiswang ke setshwantsho sena maikutlong a hao. Se lebale ho iketsetsa moralo. Iqapele sehlooho sa hao.

[Se qotsitswe makasineng wa *Move*, Pherekong: 2012: 52]

[50]

- 1.8 Boha setshwantsho sena se ka tlase, e be o ngola moqoqo o itshetlehileng mohopolong wa sehlooho o qholotswang/hlahiswang ke setshwantsho sena maikutlong a hao. Se lebale ho iketsetsa moralo. Iqapele sehlooho sa hao.

[Se qotsitswe makasineng wa *Move*: 12 Hlakola 2012: 45]

[50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:

50

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE**POTSO YA 2**

Kgetha mme o ngole tema E LE NNGWE ya bolelele ba mantswe a 180 ho isa ho a 200 (dikahare feela). Hopola ho etsa moralo, mme o be o boele o lekole tema ya hao botjha ho hlaola diphoso.

2.1 Lengolo la setswalle

O utlwetse ka hlokwana la tsela hore motswalle wa hao o se a sebedisa dithethefatsi. Mo ngolle lengolo o mo hlokomedise ka kotsi ya ho sebedisa dithethefatsi.

[30]**2.2 Raporoto**

Mokgatlong wa lona le na le porojeke ya ho jala meroho. O kgethilwe ke ditho tsa mokgatlo hore o ye mokgatlong o mong o seng o tswetse pele, ho ya nka malebela. Ngola raporoto ka seo o ithutileng sona moo.

[30]**2.3 Lenanetsamaiso le metsotso ya kopano.**

Mokgatlo wa lona wa sekolo oo le thusang baithuti ba bang ka dithuto tse ba thatafallang o ile wa tshwara kopano e ikgethileng ya ditho kgwedding e fetileng. O ne o le mongodi kopanong. Ngola lenanetsamaiso mmoho le metsotso ya kopano eo.

[30]**2.4 Inthaviu**

O laetswe ho ya etsa diphuputso ho le leng la mafapha a amanang le thuto eo o ntseng o ithuta yona. Diphuputsong tseo, o lebelletswe ho tshwara inthaviu le motsamaisi wa lefapha leo. Ngola inthaviu eo.

[30]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 30**

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE**POTSO YA 3**

Kgetha mme o ngole tema E LE NNGWE ya bolelele ba mantswe a 100 ho isa ho a 120. Hopola hape ho etsa moralo, mme o be o boele o lekole tema ya hao botjha ho hlaola diphoso.

3.1 Papatso

O sa tswa iqalla kgwebo eo o tla iphedisa ka yona. Kgwebo eo ha e eso tsebahale. Etsa papatso eo ka yona o bapatsang kgwebo ya hao.

[20]**3.2 Karete**

Matsatsing a phomolo o ne o etetse habo motswalle wa hao. O ile wa amohelwa ka matsoho a mofuthu. Ngolla batswadi ba motswalle eo wa hao karete ya teboho.

[20]**3.3 Ditshupiso**

Motswalle wa hao o batla ho ya ingodisa sekolong seo o kenang ho sona, empa ha a nepe tsela hantle. Mo ngolle ditshupiso tsa hore o tla fihla jwang sekolong sa heno. Hopola ho ngola matshwao ao o tlang ho mo tataisa ka ona.

[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C:
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA:

20
100